

KARAVĪRA MILITĀRĀS DISCIPLĪNAS PĀRKĀPUMA IZSKATĪŠANA

Mg. iur. **Iveta Golta,**

Biznesa augstskolas „Turība” lektora p.i.,

studiju programmas “Juridiskā zinātne” doktorante, Latvija

Ievads

2016. gada 8. jūnijā Latvijas Republikas Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas deputāti atbalstīja un nolēma virzīt izskatīšanai Saeimas sēdē lēmuma projektu „Par Valsts aizsardzības koncepcijas apstiprināšanu”¹. 2016. gada 16. jūnija Saeimas sēdē koncepcija tika apstiprināta². Aizsardzības koncepcijā noteikti valsts militārās aizsardzības stratēģiskie mērķi, pamatprincipi, prioritātes un pasākumi miera, valsts apdraudējuma un kara laikā. Koncepcijā norādīts, ka valsts militāru aizsardzību nodrošina Nacionālie bruņotie spēki (NBS), kuri miera laikā sniedz atbalstu civilajai sabiedrībai un iesaistās citu uzdevumu veikšanā likumos un starptautiskajos līgumos noteiktajā kārtībā un lai spētu pildīt noteiktos valsts aizsardzības uzdevumus, ir nepieciešams palielināt karavīru skaitu³.

Latvijā karavīri pilda valsts dienestu valsts aizsardzības jomā, un militārpersonu tiesiskais regulējums, tai skaitā militārās disciplīnas pārkāpuma izskatīšanas procesa normas, nedrīkst radīt karavīru tiesību aizskārumu vai pārkāpumu, bet gadījumā, ja tādi tiek konstatēti, tie ir nekavējoties jānovērš.

Tēma ir aktuāla, jo līdz šim militāro tiesību joma Latvijā ir pētīta ļoti maz un raksts ir uzskatāms par padziļinātu šīs jomas izpētes procesa turpinājumu, kas autore promocijas darba “Karavīra disciplināratbildība” ietvaros jau tika uzsākts ar pētījumu par karavīra un tā tiesiskā statusa jēdzienu un būtību.

Raksta mērķis ir, ņemot vērā īpatnību, ka karavīru tiesisko statusu regulē gan militāro tiesību normas, gan administratīvā procesa tiesību normas un karavīram, kā jebkurai fiziskai personai mūsu valstī, piemīt arī cilvēktiesības, identificēt esošā tiesiskā regulējuma problēmas militārās disciplīnas pārkāpuma izskatīšanas procesā, lai nepieļautu karavīra tiesību pārkāpumus disciplināratbildības kontekstā.

Lai sasniegtu mērķi, tiks izpildīti sekojoši uzdevumi: pētīta zinātniskā literatūra, šo atbildību regulējošās tiesību normas un judikatūra;

izmantojot praktisko pieredzi, tiks identificētas esošā tiesiskā regulējuma problēmas militārās disciplīnas pārkāpuma izskatīšanas procesā, izdarīti secinājumi un sniegti konkrēti priekšlikumi, kas nekavējoties varētu novērst karavīru tiesību pārkāpumus disciplināratbildības kontekstā.

Rakstā tiek izmantotas: analītiskā metode, lai noskaidrotu zinātniskās literatūras, tiesību normu un judikatūrā izteikto atziņu saturu; induktīvā metode, kur no atsevišķa gadījuma analīzes tiesiskā regulējuma praktiskās īstenošanas tiks atvasināti vispārināti secinājumi un kopēji principi, un sistēmas metode, lai norādītu militāro tiesību normatīvā regulējuma kopsakarības.

1. Tiesiskais un teorētiskais aspekts

Jau senajā Romā juristi radīja tiesību definīciju, proti, ka tiesības ir māksla par labo un taisnīgo (*Ius est ars boni et aequi*)⁴. Savulaik profesors Dr. iur. Kārlis Dišlers, pētot tiesību jēdzienu un būtību Latvijā, norādīja, ka tiesības ir sabiedriskās dzīves produkts, jo tiesības juridiskā nozīmē var atrast tikai cilvēku sabiedrībā, un sabiedrība – vienalga, augsti attīstīta vai primitīva, bez tiesībām nav domājama, un secināja arī, ka jurisprudencē valdošais virziens ietver sevī divus dažādus tiesību jēdzienus: objektīvās tiesības kā sabiedrisko dzīvi regulējošās normas un subjektīvās tiesības kā tiesību subjektam piederošs tiesisks pilnvarojums vai tiesiska pretenzija, ko var vērst pret kādu citu tiesību subjektu un tiesiskiem līdzekļiem aizstāvēt⁵.

Latvijas Republikas Satversmes⁶ 1. pantā ir noteikts, ka Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika un kā secinājusi Satversmes tiesa, no šā panta izriet virkne tiesiskas valsts principu, arī varas dalīšanas un likumības princips, kas nosaka, ka likums un tiesības ir saistošas ikvienai valsts varas institūcijai, arī likumdevējam⁷.

Karavīrs ir Latvijas Republikas pilsonis, kurš, kā valsts dienesta amatpersona, pilda aktīvo dienestu, kuram ir piešķirta militārā dienesta pakāpe un kurš kvalificējas speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam saņemšanas prasībām. Karavīra tiesiskais statuss ir tiesības, ko garantē

valsts, likumā noteiktie pienākumi un disciplinār-
atbildība. Tas iekļauj sevī arī ierobežojumus⁸.
Likuma jeb vispār tiesību normu izpratne ir viņu
nozīmes izskaidrošana⁹.

Latvijas Republikas militārpersonu militār-
rais dienests Militārā dienesta likuma¹⁰ 2. panta
pirmajā daļā definēts, kā valsts dienesta veids
valsts aizsardzības jomā, kuru pilda karavīrs un
kurš ietver aktīvo dienestu un dienestu Nacionālo
bruņoto spēku rezervē, bet, 6. pantā noteikts, ka
militārā disciplīna ir katram karavīram norma-
tīvajos aktos un ar komandiera (priekšnieka)
pavēlēm noteiktās kārtības ievērošana militārā
dienesta izpildē, kur katrs karavīrs par militārās
disciplīnas ievērošanu atbild personiski. Militārā
dienesta likuma 7. panta pirmajā daļā noteikts,
ka karavīra pienākums ir pildīt militāro dienes-
tu saskaņā ar normatīvajiem aktiem un koman-
diera (priekšnieka) pavēlēm, bet 7. panta otrajā
daļā – ka karavīram bez ierunām jāpilda koman-
diera (priekšnieka) likumīgās pavēles. Turklāt
Militārā dienesta likuma 15. pantā noteikts, ka
karavīram ir aizliegts veikt politisko darbību, pie-
vienoties arodbiedrībām, organizēt streikus un
piedalīties tajos; savienot militārā dienesta pildī-
šanu ar citu amatu vai darbu, kas nav atļauts ar
likumu; būt par citas personas pārstāvi lietās, kas
ir saistītas ar vienību (iestādi), kurā viņš ieņem
amatu; piedalīties personiski vai ar citas personas
starpniecību darījumos, kurus noslēdzot vai izpil-
dot viņš var prettiesiski izmantot savu dienesta
stāvokli vai nonākt interešu konfliktā.

Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas
2012. gada 3. augustā, saskaņā ar Militārā die-
nesta likuma 9. panta trešo daļu, izdotā *Militārā
dienesta iekārtas reglamenta*¹¹ normas nosaka ka-
ravīru vispārīgos pienākumus, amatpersonu pie-
nākumus, karavīru savstarpējās attiecības, aktīvā
dienesta izpildes kārtību un vienību (apakšvienī-
bu) iekšējās kārtības organizāciju Nacionālajos
bruņotajos spēkos. *Militārā dienesta iekārtas
reglamenta* 352. punktā ir ietverta norāde par
to, ka aktīvā dienesta karavīram ir visas Latvijas
pilsoņa tiesības ar atsevišķiem ierobežojumiem,
kas saistīti ar militārā dienesta izpildi un noteikti
normatīvajos aktos.

Par militārās disciplīnas pārkāpumiem jeb
karavīra pienākumu neizpildīšanu vai nepienā-
cīgu izpildīšanu, t. i., par darbību vai bezdarbību,
kas izdarīta, ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanī-
bas pārkāpjot normatīvos aktus, militāros reg-
lamentus, komandiera (priekšnieka) pavēles,
rīkojumus, norādījumus vai tajos noteiktās die-
nesta prasības, sauc pie disciplinārās atbildības

„Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas
reglamenta”¹² (turpmāk – Disciplīnas regla-
ments) noteiktajā kārtībā. Disciplīnas reglamen-
ta 63. punktā noteikts, ka izskatot sarežģītus un
smagus pārkāpumus, var veikt dienesta izmek-
lēšanu. 80. punktā noteikts, ka komandieris
(priekšnieks) dienesta izmeklēšanu var veikt
pats vai uzdot veikt sev padotai amatpersonai
vai komisijai (izmeklēšanas veicējs), nosakot
dienesta izmeklēšanas atzinuma iesniegšanas
termiņu un veikt dienesta izmeklēšanu uzdod ar
rakstisku pavēli. 83. punktā noteikts, ka gadīju-
mā, ja izmeklēšanas veicējs ir tieši vai netieši
ieinteresēts dienesta izmeklēšanas iznākumā
vai pastāv citi apstākļi, kas liedz veikt dienesta
izmeklēšanu, viņš iesniedz pamatotu ziņojumu
komandierim (priekšniekam), kurš izdevis šo
pavēli. Ziņojuma iesniegšana neatbrīvo izmek-
lēšanas veicēju no pienākuma veikt dienesta
izmeklēšanu. 87. punktā noteikts, ka dienesta
izmeklēšana ir pabeigta, ja minētais komandie-
ris ir apstiprinājis dienesta izmeklēšanas atzinu-
mu pēc kā, saskaņā ar 66. punkta pirmo teikumu
“*Komandieris (priekšnieks), pamatojoties uz
militārās disciplīnas pārkāpuma izskatīšanas
(dienesta izmeklēšanas) rezultātiem, pieņem
lēmumu par pārkāpēja sodīšanu, nosakot soda
veidu*”.

Turpmāk tekstā jēdzienu “Militārās discip-
līnas pārkāpuma izskatīšana” aizstāsim ar jē-
dzienu “dienesta izmeklēšana”, kā tas regulēts
Disciplīnas reglamentā. Attiecībā uz komandieri
(priekšnieku), Disciplīnas reglamenta 7. punkts
nosaka komandiera pienākumu nodrošināt mi-
litāro disciplīnu un dienesta kārtību pakļauta-
jā vienībā (apakšvienībā), veicināt centību un
priekšzīmīgu uzvedību, piešķirot apbalvojumus,
kā arī taisnīgi sodīt par militārās disciplīnas
pārkāpumiem. Savukārt, 8. punktā noteikts, ka,
sodot karavīrus, komandieris (priekšnieks) ne-
drīkst pārkāpt Disciplīnas reglamentā noteiktās
tiesības un pienākumus un pieļaut nepamatotu
bardzību, jo par Disciplīnas reglamentā piešķir-
tās disciplinārās varas pārsniegšanu vainīgo soda
disciplināri, bet, ja dienesta stāvoklis ir izmantots
ļauņprātīgi, komandieri (priekšnieku) var saukt
pie kriminālatbildības.

Karavīrs saskaņā ar likuma ”Par interešu kon-
flikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”¹³
(turpmāk – Interešu konflikta novēršanas likums)
4. panta pirmās daļas 22. punktu ir **valsts amat-
persona**, tādējādi, viņam ir saistoši attiecīgajā
likumā valsts amatpersonai noteiktie ierobežoju-
mi, aizliegumi un pienākumi. Interešu konflikta

novēršanas likuma 1. panta 5. punktā noteikts, ka interešu konflikts ir situācija, kur valsts amatpersonai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, jāpieņem lēmums vai jāpiedalās lēmuma pieņemšanā, vai jāveic citas ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības, kas ietekmē šīs amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses. Saskaņā ar Interesešu konflikta novēršanas likuma 11. panta pirmo daļu valsts amatpersonai ir aizliegts, pildot valsts amatpersonas pienākumus, sagatavot vai izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības, kurās šī valsts amatpersona, tās radnieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti. Savukārt, Interesešu konflikta novēršanas likuma 21. panta pirmās daļas 1. punktā noteikts, ka valsts amatpersona nekavējoties rakstveidā sniedz informāciju augstākai valsts amatpersonai vai koleģiālajai institūcijai par pašas, savu radnieku, vai darījumu partneru mantisko vai citu personisko ieinteresētību kādas darbības veikšanai, kura ietilpst tās amata pienākumos.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments¹⁴ ir atzinis, ka Interesešu konflikta novēršanas likums nepārprotami noteic minimālo robežu, kādā var rasties interešu konflikta situācija, pietiek ar iespējamību, ka ietekme var rasties. Senāts arī norādījis, ka valsts amatpersonām kā vienotas valsts pārvaldes sastāvdaļai, pildot dienesta pienākumus, ir jādarbojas sabiedrības interesēs, tādējādi gūstot sabiedrības uzticību, un jānovērš jebkādas šaubas par iespējamu valsts amatpersonas ieinteresētību konkrēta lēmuma vai rīcības rezultātā, proti, jānovērš interešu konflikta situācijas iespējamība. Līdz ar to valsts amatpersonas vairāk nekā jebkuras citas personas ir pakļautas dažādiem ierobežojumiem un atrodas pastiprinātā sabiedrības uzmanības lokā. Lēmumā dota atsauce arī uz Senāta 2006. gada 21. septembra sprieduma lietā Nr. SKA-394/2006 8.1. un 8.2. punktu un 2009. gada 26. marta sprieduma lietā Nr. SKA-68/2009 10. punktu.

Vienlaikus arī atzīts¹⁵, ka Interesešu konflikta novēršanas likumā minētie ierobežojumi nav absolutizējami un saprotami tādējādi, ka valsts amatpersona nekādos apstākļos attiecībā uz sevi nevar pieņemt nekādus lēmumus. Šāds pilnīgs aizliegums neizriet ne no likuma burta, ne gara. Interesešu konflikta novēršanas likuma 1. panta 5. punktā un arī 11. panta pirmajā daļā kā kvalificējošais kritērijs interešu konflikta situācijai minēta

personiska vai mantiska ieinteresētība. Arī no šo normu jēgas un mērķa viedokļa būtiski, lai, pirmkārt, valsts amatpersona nepieņemtu tādus lēmumus, kuros tā ir ieinteresēta, un, otrkārt, lai arī sabiedrībai nebūtu šaubu par valsts amatpersonas iespējamu ieinteresētību lēmuma pieņemšanā. Šādas situācijas un šaubas tiek novērstas, valsts amatpersonai nevis nepieņemot lēmumus attiecībā uz sevi vispār, bet gan nenokļūstot interešu konflikta situācijā. Interesešu konflikta novēršanas likuma izpratnē tās ir divas atšķirīgas situācijas, un likums attiecas tikai uz pēdējo no tām.

2. Praktiskais aspekts

Kā praksi raksturojošu piemēru izmantosim gadījumu, kad, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 8. panta pirmo daļu, 9. panta pirmās daļas 1. un 2. punktu, otrās daļas 3. punktu, uz Disciplīnas reglamenta 64. punktu, 80. punktu un virsnieka A.B. ziņojumu, vienības komandieris E.B., uzdeva izveidot dienesta izmeklēšanas komisiju (turpmāk – Komisiju) un kā vienu no tās locekļiem noteica arī virsnieku A.B., kurš vienības komandierim E.B. nepaziņoja par atrašanos ieinteresētās personas statusā un neatstatīja sevi no dalības Komisijā. Pamatojoties uz minēto pavēli, Komisija veica dienesta izmeklēšanu un sagatavoja dienesta izmeklēšanas atzinumu, kurā tika konstatēti deviņu karavīru, tajā skaitā virsnieka A.B., militāras disciplīnas pārkāpumi. Komisija ierosināja izvērtēt attiecīgo amatpersonu disciplināratbildību. Komisijas atzinumu apstiprināja komandieris E.B., un, neskatoties uz to, ka dienesta izmeklēšanas atzinumā tika konstatēti deviņu amatpersonu, tostarp, virsnieka A.B. militārās disciplīnas pārkāpumi, pie disciplinārās atbildības tika sauktas divas amatpersonas (karavīri), kuras atradās tiešā virsnieka A.B. pakļautībā un vēlāk tika atvaļinātas no dienesta. Virsnieks A.B. pie disciplināratbildības netika saukts. Nav noliedzams fakts, ka virsnieks A.B. ir veicis dienesta izmeklēšanu, kurā piedalījās kā Komisijas loceklis, un parakstījis dienesta izmeklēšanas atzinumu. Tā kā dienesta izmeklēšanas process viennozīmīgi ir uzskatāms par uzraudzības un kontroles funkciju veikšanu, tad virsnieka A.B. rīcībā ir saskatāma personiska ieinteresētība, jo viņš Komisijas sastāvā veica dienesta izmeklēšanu un parakstīja dienesta izmeklēšanas atzinumu, kurā tika vērtēta arī viņa darbība un konstatēti izdarītie militārās disciplīnas pārkāpumi, kas norāda uz to, ka virsnieks A.B. bija ieinteresēts dienesta izmeklēšanas iznākumā. Secināms, ka Disciplīnas reglamenta izpratnē personas

ieinteresētībai ir jābūt tieši saistāmai ar dienesta izmeklēšanas iznākumu. Turklāt virsnieks A.B., veicot amata pienākumus Komisijas sastāvā un, parakstot dienesta izmeklēšanas atzinumu, viennozīmīgi atradās interešu konfliktā, jo dienesta izmeklēšanas laikā tika vērtēti, konstatēti un dienesta izmeklēšanas atzinumā iekļauti arī virsnieka A.B. izdarītie militārās disciplīnas pārkāpumi. Būtiski, ka virsnieks A.B. nav rakstveidā informējis augstāku valsts amatpersonu, t. i., komandieri E.B. par savu mantisko vai citu personisko ieinteresētību kādas darbības veikšanā, kura ietilpst viņa amata pienākumos. Konstatējams, ka virsnieks A.B., piedaloties Komisijas sastāvā un sagatavojot dienesta izmeklēšanas atzinumu, veica ar amatpersonas amatu saistītas darbības, kuras ietekmēja vai varēja ietekmēt viņa personiskās vai mantiskās intereses un atradās interešu konflikta situācijā, pārkāpjot Interešu konflikta novēršanas likuma 11. panta pirmo daļu, kā arī 21. panta pirmās daļas 1. punktu.

Karavīra disciplināratbildības kontekstā militārpersonu normatīvā regulējuma ietvaros, Militārā dienesta likuma 3. pantā noteikts, ka karavīrs, kas pārkāpis normatīvos aktus vai komandiera (priekšnieka) pavēlē vai rīkojumā noteiktās dienesta prasības, neatkarīgi no dienesta pakāpes un amata saucams pie disciplināras, administratīvās vai kriminālatbildības, kā arī ir materiāli atbildīgs par nodarīto zaudējumu (kaitējumu), bet šī likuma 15. panta pirmās daļas 4. punkta norma nosaka aizliegumu karavīram piedalīties personiski vai ar citas personas starpniecību darījumos, kurus noslēdzot vai izpildot viņš var prettiesiski izmantot savu dienesta stāvokli vai nonākt interešu konfliktā. Savukārt Disciplīnas reglamenta VI nodaļas "Dienesta izmeklēšana" 83. punktā noteikts, ka gadījumā, ja izmeklēšanas veicējs ir tieši vai netieši ieinteresēts dienesta izmeklēšanas iznākumā, vai pastāv citi apstākļi, kas liedz veikt dienesta izmeklēšanu, viņš iesniedz pamatotu ziņojumu komandierim (priekšniekam), kurš izdevis Disciplīnas reglamenta 80. punktā minēto pavēli. Ziņojuma iesniegšana neatbrīvo izmeklēšanas veicēju no pienākuma veikt dienesta izmeklēšanu un saskaņā ar 84. punktu, pēc Disciplīnas reglamenta 83. punktā minētā ziņojuma izvērtēšanas, kā arī gadījumā, ja komandieris (priekšnieks) dienesta izmeklēšanu veic pats, komandieris (priekšnieks) var noteikt citu izmeklēšanas veicēju vai papildu izmeklēšanas veicēju, vai iesniegt pamatotu ziņojumu augstākam komandierim (priekšniekam).

Turklāt, izvērtējot komandiera E.B., kurš uzdevis veikt dienesta izmeklēšanu, amata pienākumus un kompetenci, jāsecina, ka saskaņā ar Interešu konflikta novēršanas likuma 20. panta pirmo daļu viņam kā publiskas personas institūcijas vadītājam ir pienākums nepieļaut, lai šajā institūcijā strādājošās valsts amatpersonas nonāktu interešu konflikta situācijā un šādā situācijā īstenotu valsts amatpersonas amata pilnvaras. Komandierim E.B. ir saistošs arī šī panta otrajā daļā noteiktais publiskas personas institūcijas vadītāja pienākums – ar rakstveida rīkojumu nodot kādas funkcijas vai uzdevuma izpildi citai valsts amatpersonai, ja valsts amatpersona, kurai konkrētā funkcija vai uzdevums atbilstoši tās amata pienākumiem būtu jāveic, ir interešu konflikta situācijā. Tādējādi, komandierim E.B. bija ne tikai jākonstatē valsts amatpersonas lēmuma attiecībā uz sevi pieņemšanas fakts, bet arī savas kompetences un pienākumu ietvaros, jāizvērtē iespējamā valsts amatpersonas personiskā vai mantiskā interese attiecīgā lēmuma pieņemšanā. Tāpat, konkrētajā gadījumā komandierim E.B., pieļaujot to, ka virsnieks A.B. nonāca interešu konflikta situācijā un ka virsnieks A.B. īstenoja pilnvaras, kas tika uzdotas ar komandiera E.B. pavēli, ir saskatāmas Interešu konflikta novēršanas likuma 20. panta pirmās daļas pārkāpuma pazīmes. Turklāt komandiera E.B. bezdarbībā, neizdodot rakstveida pavēli, ar kuru virsnieka A.B. uzdevuma izpilde jeb dienesta izmeklēšanas veikšana konkrētajā gadījumā būtu nodota citai amatpersonai, ir saskatāmas Interešu konflikta novēršanas likuma 20. panta otrās daļas pārkāpuma pazīmes.

Dr. iur. Daiga Iljanova atzīst, ka romāņu-ģermāņu tiesību saimes valstīs, pie kurām pieder arī Latvija, tieši vispārējie tiesību principi norāda uz to, ka tiesības tiek pakļautas taisnīguma prasībām atbilstoši to izpratnei konkrētā laikmetā un konkrētā momentā¹⁶.

Izvērtējot Dienesta Izmeklēšanas procesa normatīvo regulējumu kopsakarā ar praksi, tika noskaidrots, ka esošais militārpersonu tiesiskais regulējums, kas karavīram disciplināratbildības kontekstā rada būtisku tiesību, tai skaitā cilvēktiesību pārkāpumus, un, ņemot vērā pakļautības attiecības militārajā dienestā un no tiem izrietošo karavīru tiesību aizsardzības realizācijas ierobežojumu esamību, nevar tikt uzskatīts par taisnīgu un atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. panta saturā ietvertajiem vispārējiem tiesību principiem.

Kopsavilkums

- 1) Praksē, attiecībā uz militārās disciplīnas pārkāpuma izskatīšanas jeb dienesta izmeklēšanas procesu, tika identificēta problēma, ka dienesta izmeklēšanas Komisijā var tikt iekļauta ieinteresēta persona, pieļaujot arī interešu konflikta situāciju dienesta izmeklēšanas procesa laikā, ko neaizliedz esošais militārpersonu normatīvais regulējums.
- 2) Dienesta izmeklēšanas process ir uzskatāms par uzraudzības un kontroles funkciju veikšanu, kuru veic valsts amatpersona savas kompetences un amata ietvaros un kuras ir aizliegtas, ja konkrētā valsts amatpersona, tās radnieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti.
- 3) Personas ieinteresētībai ir jābūt tieši saistāmai ar dienesta izmeklēšanas iznākumu.
- 4) Interešu konflikts ir situācija, kur valsts amatpersonai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, jāpieņem lēmums vai jāpiedalās lēmuma pieņemšanā, vai jāveic citas ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības, kas ietekmē konkrētās amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses.
- 5) Pienākums rakstveidā sniegt ziņojumu komandierim, ja izmeklēšanas veicējs ir tieši vai netieši ieinteresēts dienesta izmeklēšanas iznākumā, vai pastāv citi apstākļi, kas liedz veikt dienesta izmeklēšanu, izriet no likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 21. panta pirmās daļas 1. punkta, nevis no „Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas reglamenta” 83. punkta, kas tādu pienākumu pašlaik neuzliek.
- 6) Militārā dienesta likuma 15. panta pirmās daļas 4. punkta redakcija, nosakot aizliegumu karavīram piedalīties personiski vai ar citas personas starpniecību darījumos, kurus noslēdzot vai izpildot viņš var prettiesiski izmantot savu dienesta stāvokli vai nonākt interešu konfliktā, viennozīmīgi nenorāda uz interešu konflikta nepieļaujamību, pildot ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības.
- 7) Karavīrs ir juridiski neaizsargāts visā dienesta izmeklēšanas procesa laikā, jo viņa rīcībā nav tiesisku instrumentu, kā novērst tā iznākumā ieinteresētu personu iekļaušanu dienesta izmeklēšanas komisijā, tādā veidā aizsargājot savas tiesības, bet atliek vien paļauties uz vienības komandiera un dienesta izmeklēšanas komisijas locekļu godaprātu arī karavīra vainas militārās disciplīnas pārkāpuma pierādīšanā dienesta izmeklēšanas ietvaros, ņemot vērā, ka karavīram bez ierunām ir jāpilda komandiera (priekšnieka) likumīgās pavēles, saskaņā ar Militārā dienesta likuma 7. panta otro daļu.
- 8) Nekonsekvence militārpersonu tiesiskajā regulējumā disciplināratbildības kontekstā rada karavīram būtisku tiesību, tai skaitā cilvēktiesību pārkāpumus, kas ir klajā pretrunā ar Latvijas Republikas Satversmes 1. pantā ietvertajiem vispārējiem tiesību principiem. Šīs problēmas novēršanai būtu jāveic sekojoši grozījumi:
 - Militārā dienesta likuma 15. panta (aizliegumi karavīram) pirmo daļu jāpapildina ar 5. punktu sekojošā redakcijā: ***”Pildīt ar amatu saistītas darbības prettiesiski izmantojot savu dienesta stāvokli vai nonākot interešu konfliktā”.***
 - Militārā dienesta iekārtas reglamentu, kas izdots saskaņā ar Militārā dienesta likuma 9. panta trešo daļu un nosaka karavīru vispārīgos pienākumus, amatpersonu pienākumus, karavīru savstarpējās attiecības, aktīvā dienesta izpildes kārtību un vienību (apakšvienību) iekšējās kārtības organizāciju Nacionālajos bruņotajos spēkos, jāpapildina ar aizliegumu karavīriem ***”Pildīt ar amatu saistītas darbības prettiesiski izmantojot savu dienesta stāvokli vai nonākot interešu konfliktā”.***
 - „Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas reglamenta” 83. punktu (par dienesta izmeklēšanas veicēju) jāizsaka sekojošā redakcijā: ***”Ja izmeklēšanas veicējs ir tieši vai netieši ieinteresēts dienesta izmeklēšanas iznākumā vai pastāv citi apstākļi, kas liedz veikt dienesta izmeklēšanu, viņam ir pienākums iesniegt pamatotu ziņojumu komandierim (priekšniekam), kurš izdevis šo noteikumu 80. punktā minēto pavēli. Ziņojuma iesniegšana neatbrīvo izmeklēšanas veicēju no pienākuma veikt dienesta izmeklēšanu”.***

Atsauces

- ¹ Saeimas komisija atbalsta jauno Valsts aizsardzības koncepciju. Pieejams: <http://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/24896-saeimas-komisija-atbalsta-jauno-valsts-aizsardzibas-koncepciju>
- ² Par Valsts aizsardzības koncepcijas apstiprināšanu. Saeimas 2016. gada 16. jūnija paziņojums. Latvijas Vēstnesis, Nr.117 (5689), 17.06.2016.
- ³ Valsts aizsardzības koncepcija. http://www.mod.gov.lv/~media/AM/Par_aizsardzibas_nozari/Plani,%20konceptijas/2016/AIMVAK_260516.ashx
- ⁴ Fellmeth A., Horwitz M. Guide to Latin in International Law. Oxford University Press, 2009, p.154. (p. 328.).
- ⁵ Dišlers K. Sabiedriskie un individuālie elementi tiesībās. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis. Tieslietu ministrijas izdevums. Rīga: A. Gulbja grāmatu spiestuve, 1937., 1.–5. lpp.
- ⁶ Latvijas Republikas Satversme. 15.02.1922. likums/LV, 43, 01.07.1993., Ziņotājs, 6, 31.03.1994.
- ⁷ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 1999. gada 1. oktobra spriedums lietā 03–05(99), 8. lpp.
- ⁸ Golta I. Karavīra un tā tiesiskā statusa jēdziens un būtība. BA Turība XVII starptautiskās zinātniskās konferences “Konkurētspējīgi uzņēmumi konkurētspējīgā valstī” rakstu krājums. 71.–80. lpp. Pieejams: <http://www.turiba.lv/f/Konference-2016.pdf>.
- ⁹ Pleps J. Satversmes iztulkošana. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2012., 133. lpp.
- ¹⁰ Militārā dienesta likums. 30.05.2002. likums/LV, 91 (2666), 18.06.2002., Ziņotājs, 14, 25.07.2002.
- ¹¹ Militārā dienesta iekārtas reglaments. Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas 2012. gada 3. augusta noteikumi Nr. 21-NOT.
- ¹² Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas reglaments. Ministru kabineta 05.10.2010. noteikumi Nr. 947/LV, 163 (4355), 14.10.2010.
- ¹³ Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā. 25.04.2002. likums/LV, 69 (2644), 09.05.2002., Ziņotājs, 11, 13.06.2002.
- ¹⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 13. janvāra sprieduma lietā SKA-45/2012, 9.2. punkts.
- ¹⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 13. janvāra sprieduma lietā SKA-45/2012, 9.3. punkts.
- ¹⁶ Iljanova D. Vispārējo tiesību principu nozīme un piemērošana. Rīga: Ratio iuris, 2005., 53. lpp.

Abstract

The article, based on the theoretical and practical analysis of military discipline infringement proceedings the military, identified the shortcomings of the legal framework in Latvia, when the rules allows an interested party in the investigation commission and does not exclude a conflict of interest situation that poses a significant soldier breaches disciplinary context. To prevent them, it is necessary to supplement the Military Service Act of 15. the first subparagraph of Article 5 of the Rules of Procedure and the Military Service Regulations, to establish the ban on the soldier from the performance of the activities related to the office of illegally using his official position or conflict of interest, and amendment of the National guard soldiers and military discipline of the Rules of Procedure 83. point and to specify that, if the performer of the investigation is, directly or indirectly, interested in the outcome of the internal investigation, or there are other circumstances which prevent the internal investigation, he is obliged to submit a report to the commander (superior officer).

Аннотация

В статье на основе анализа теории и практики процесса рассмотрения нарушений воинской дисциплины военнослужащего были выявлены существующие пробелы в военном

законодательстве Латвийской Республики, состоящие в том, что правовые нормы допускают включение заинтересованных лиц во внутреннюю комиссию по рассмотрению нарушений воинской дисциплины военнослужащего, а также не исключают возможности конфликта интересов, что создает значительное нарушение прав военнослужащего в контексте дисциплинарной ответственности. Для того, чтобы устранить их, необходимо дополнить 5 пунктом первый абзац статьи 15 в Законе о военной службе и правовые нормы Строевого устава воинской службы запретом военнослужащему выполнять должностные действия, связанные с незаконным использованием своего служебного положения или находясь в конфликте интересов, а также внести изменение в пункт 83 Устава воинской дисциплины военнослужащих и ополченцев и определить, что если исполнитель расследования прямо или косвенно заинтересован в исходе внутреннего расследования или существуют иные обстоятельства, препятствующие в проведении дисциплинарного расследования, то он обязан представить мотивированный доклад командиру (начальнику).